

Na Cisca de Binimatafaluga

Patrícia Gelabert Martínez i Gemma Gener Bosch
IES M. Àngels Cardona
Primer premi de la modalitat de batxillerat 2009

Açò era i no era una jove que feia feina en es camps de Binimatafaluga, en es terme de Ciutadella. Aquesta rabustiana¹, que per paga era poc agraciada, vivia amb en Cristòfol de Matafaluga, son pare, i na Catalina Calloca de Son Catlar, sa mare, en un petit lloc amb horts i bestiar pel sud de s'illa de Menorca.

Na Francisca —o, com li deien els seus amics, Cisca— era un poc colflor, cosa que no anava d'acord amb sa primera impressió que donava a sa gent: era una jove robusta, alta, un poc malastruga² i grossera; però els pocs que la coneixien bé sabien que es tractava d'una al·lota molt sentimental i “tiquismiquis”.

I vosaltres ara pensareu que una al·lota aixuí no ha de tenir cap problema per trobar al·lot; però no era així, ja que era bastant banyarriquera³ i els seus pretendents es cansaven molt prest d'ella, i per aquest motiu na Cisca cercava desesperadament un jove amb qui casar-se, ja que se li començava a passar s'arròs.

I vol dir que un capvespre de finals de maig, mentre na Cisca entrava ses vaques en es lloc, es va adonar que en faltava una i tot d'una es va posar a cercar-la: va mirar per dins es boer, pels camps on eren ses altres vaques, i fins i tot per dins es pati, no fos cosa que s'hagués perdut... De sobte, es va recordar que ses vaques havien anat a beure as torrent, i amb un bot s'hi va atracar, no fos cosa que per casualitat sa vaca romangués per allà devora.

¹ Rabustiana: referit a una persona un poc presumida.

² Malastruga: persona que té mala sort, desgràcia.

³ Banyarriquera: se'n diu d'una persona quan es posa pesada.

Quan va ser allà la va veure ajaguda entre es fang i ses herbes. La va estirar amb totes ses seves forces per ajudar-la a sortir, però no hi havia manera: havia quedat totalment enfonsada i, per si no n'hi havia prou, s'havia fet una nafra⁴ a sa pota dreita. En veure que no hi podia fer res, na Cisca va cridar son pare amb tot s'aire que tenia en es pulmons, perquè anés a ajudar-la:

—Mon pareee! Na Tacada ha caigut as torrent, s'ha nafrat i ara no pot sortir! Corre, ajuda'm!

En sentir açò, en Tòfol va arrancar es tractor tot d'una i va frissar cap as torrent. En haver arribat va veure na Cisca plena de fang i amb sa falda arromangada que forcejava amb na Tacada. Vist s'espectacle, va cridar sa filla perquè l'ajudés a fermar na Tacada perquè no es borinés, mentre ell començava a preparar es tractor, i as final, fent mil i una virgueries, van aconseguir dur-la as boer amb ses altres.

Ensoldemà matí, en treure ses vaques a pasturar, na Cisca es va recordar de sa ferida que tenia na Tacada a sa pota, i mentre ses altres vaques pasturaven, ella es va dedicar a curar-li ben bé sa nafra. Finalment, quan li ajustava sa bena, na Cisca va sentir:

—Mecagondena! No pitgis tant!

Tota retgirada na Cisca va girar es cap en totes direccions cercant d'on venia aquella veu. En comprovar que no hi havia ningú més a s'estable va seguir amb allò que feia. As cap d'un minut sa mateixa veu es va tornar a queixar:

—Ai! Me fas mal! T'he dit que no pitgis!

—Qui és? Qui hi ha? —va dir na Cisca, tota retgirada, amb un fil de veu i es cor que quasi li sortia per sa boca.

⁴ Nafra: ferida

—Som jo, que no me veus? Tampoc no hi ha tanta gent dins s'estable.

—Tacada? No pot ser que siguis tu!

—Idò creu-t'ho, som jo i de tant de furonar me tens sa cama feta pols!

Podries anar un poc més alerta a l'hora de curar nafres.

Na Cisca es va fregar es ulls un parell de vegades, ja que no s'acabava de creure que acabés de tenir una conversa amb na Tacada, i va pensar que tot havia estat fruit de sa seva imaginació; però novament sa vaca li va tornar a dirigir sa paraula i ja no li va quedar cap més remei que creure-s'ho. En aquesta nova conversa na Tacada li va explicar que ella era sa princesa de sa rondalla de *Sa jove de penya marbre* i que un bruixot que anava modificant totes ses rondalles per on passava l'havia convertida en vaca per sempre. Sa vaca també li va explicar que, a la vegada que aquest home modificava ses rondalles, al cap d'un temps, si no s'hi posava remei, aquestes desapareixien. Na Tacada no volia que ses rondalles, i menys sa seua, desapareguessin i per açò li va entregar a na Cisca un objecte màgic i li va dir:

—Jas, vet aquí aquesta ferradura que té poders màgics. Si tu dius es nom d'una rondalla tres vegades i pegues un bot, quan tornis a tocar enterra seràs dins aquella rondalla. Te dic açò perquè ens faries un gran favor, a jo i a tots els altres personatges de ses altres rondalles, si atuessis d'una vegada per totes aquest maleït bruixot.

—I si me'l trobés, què hauria de fer? —va preguntar na Cisca tota preocupada.

—Només hauries de tirar-li sa ferradura pes cap i tallar-li sa barba, que és on guarda es seus poders màgics, i immediatament ja tornaries a ca teua.

—I jo que en trauré de bo, d'açò?

—Diuen que sa persona que mati es bruixot tindrà s'oportunitat de demanar el que vulgui, és a dir, demanar un desig.

Dit açò na Cisca va pujar a sa seua habitació, va agafar sa feixina i sa bossa, va anar a sa cuina i va omplir sa bossa amb unes tisoires, un ganivet, un paltrís⁵, un quart de formatge i un tros de cuixot. Va tornar a s'estable i sa vaca li va tornar a repetir es passos que havia de fer per anar a cercar es bruixot. As punt de tornar a sentir-ho tot, va treure sa ferradura de sa bossa i va dir:

—*L'amor de ses tres taronges, l'amor de ses tres taronges, l'amor de ses tres taronges*—i va pegar un bot.

En un tres i no res es trobava as costat de s'arbre de ses tres taronges, però per sorpresa seua ses taronges no hi eren. As cap de no res va veure un jove que s'atracava cap a na Cisca i li va demanar si ella havia agafat ses taronges. Na Cisca li va explicar sa història des bruixot i com anava capgirant ses rondalles. Tots dos junts es van posar a cercar-lo per aquesta rondalla, però no hi va haver sort. En veure que no hi era, na Cisca es va acomiadar des jove (que per cert era bastant agradós) i va provar en una altra rondalla:

—*Es Ciuronet, es Ciuronet, es Ciuronet*—i va tornar a botar.

En aquest cas es trobà as costat d'un munt d'olles, ribells i escudelles, però no hi havia ni rastre des gegant, havia desaparegut; a més, en Ciuronet no era tant petit, sinó que era gairebé tan alt com ella. En veure que aquesta rondalla també estava capgirada, va botar a una altra.

—*Sa criada trapassera, sa criada trapassera, sa criada trapassera.*

Mala sort una altra vegada, es fillet havia apagat es foc, i es senyor de sa casa i es poble sencer encalçaven sa criada i es seu enamorat per fotre'ls

⁵ Paltrís: tros de pa que no s'ha cuit del tot.

una bona bastonada perhom. Na Cisca estava un poc cansada de rodar de rondalla en rondalla i va dir:

—Recinquanta banyetes! A veure si el trob ja d'una vegada! *S'animalet verd, s'animalet verd, s'animalet verd*—i va pegar un altre bot.

Just quan va notar es peus enterra el va veure. Es bruixot forcejava amb s'animalet verd i l'intentava ficar dins una bossa on tenia tots es objectes robats de ses altres rondalles. Na Cisca es va amagar darrere unes mates i, afinant sa punteria, va tirar sa ferradura directa as cap des bruixot; però va tenir tanta mala sort que en aquell moment es bruixot es va acotar i sa ferradura li va passar per dalt sense ferir-lo ni un poc. Molt sigil·losament i intentant no fer cap tipus de renou, va anar a cercar sa ferradura que havia caigut darrere d'unes altres mates. Quan la va tornar tenir a ses mans, va tornar a afinar sa punteria i la va tirar amb totes ses seues forces: CLONC! —es va sentir. Aquesta vegada sí que l'havia ferit bé. Es bruixot va caure enterra i va perdre es coneixement. Na Cisca va sortir de darrere de ses mates amb sa falda ben arromangada i es va seure damunt ell amb ses tisores en sa mà; i quan es disposava a afaitar-lo, es va fixar que es tractava d'un home bastant mono i agradós, així que no es va veure capaç de matar-lo. Durant es temps que es bruixot va romandre inconscient ella va tenir una idea. Quan es va despertar li va demanar qui era ella, què feia allà i per què li havia tirat aquella cosa pes cap. Na Cisca li va contestar que ella només ho havia fet perquè ses rondalles no desapareguessin i es poguessin contar durant molts anys més; i li va dir que, per aconseguir-ho, l'havia de matar.

—I per què no m'has mort, encara? —va demanar es bruixot.

—Perquè... hi ha cosa en tu que me fa "tilín".

—No m'enredis! Que me mataràs o no?

—Mira, feim un pacte —va proposar na Cisca—. Jo no te mataré si tu me promets que deixaràs ses rondalles tal i com estaven i... —en veure aquesta oportunitat de trobar qualcú amb qui festejar no la va deixar passar— ...te casaràs amb jo.

—Mecagondena! Demanes molt, tu!

—Açò o res.

Després de pensar-s'ho es bruixot va accedir a sa proposta de na Cisca.

—Està bé, ho farem com tu vulguis. Però fes-te enfora de jo amb aquestes tisores!

Na Cisca, més contenta que un gínjol, va sortir de damunt es bruixot i va anar a cercar sa ferradura per arreglar tots dos junts ses rondalles i tornar a ca seua. I com que ja tenia tot allò que volia (un home per fer gambes, ses rondalles salvades...), no es va tornar a preocupar pes desig aquell que li haurien concedit si matava es bruixot.

No gaire temps després es dos enamorats es van casar i van viure feliços per sempre; i encara ho deuen ser, si no són morts.

Sa rondalla està acabada; i es qui la trobi fada, que hi posi un poc més de sal i la tindrà salada.